ऋणनिर्देश

शिवाजी विद्यापीठातील एम.फील पदवीसाठी "२० व्या शतकातील महाराष्ट्रामधील देवदासी प्रथा " या विषयावर प्रबंध सादर करताना या अभ्यासाठी मला ज्या व्यक्ती,संस्था,संघटना यांचे मार्गदर्शन व सहकार्य मिळाले.त्यांचा मी ऋणनिर्देश करणे माझे भाग्य समजते.कारण त्यांच्या सहकार्याशिवाय मी माझा अभ्यास पूर्ण करु शकले नसते.

एम.फील पदवीसाठी प्रस्तुत विषयाचा प्रबंध पूर्णावस्थेत येण्याचे सर्व श्रेय शिवाजी विद्यापीठ,इतिहास विभागातील माझे मार्गदर्शक आदरणीय गुरुवर्य डॉ.सौ.एन.डी.पारेकर यांचे आहे.त्यांनी माझ्यामध्ये प्रबंध शिस्तबद्ध लिहण्याची जाणीव सातत्याने निर्माण केली.प्रबंध विषयाच्या मार्गदर्शनाबरोबरच प्रबंध मांडणीतील शिस्त,रचना आणि सामाजिक प्रश्नांची उकल करण्याचे सामर्थ्य माझ्यामध्ये सातत्याने निर्माण केले.त्यामुळे माझा सामाजिक प्रश्नांकडे पाहण्याचा दृष्टीकोन बदलून गेला.त्यांच्या या सहकार्यामुळेच मी माझा प्रबंध पूर्ण करु शकले.त्याबद्दल मी त्यांची मन:पूर्वक आभारी आहे.

प्रस्तुत प्रबंधाचे काम पूर्ण करत असताना मला वेळोवेळी मौलिक मार्गदर्शन करणारे आदरणीय गुरुवर्य शिवाजी विद्यापीठातील इतिहास विभागाचे प्रमुख डॉ.ए.आर.भोसले यांचे मला पूर्ण मार्गदर्शन व सहकार्य मिळाले. त्याबद्दल मी त्यांची आभारी आहे.

इतिहास विभागातील डॉ. एम.ए. लोहार, डॉ. एम.पी. पाटील, डॉ.बी.डी. खणे, डॉ.सौ.पी.ए. पाटील, डॉ. कविता पाटील, श्री. अवनिश पाटील यांचे देखील मला सहकार्य मिळाल्याने त्यांचे आभार मानणे मी माझे कर्तव्य समजते.

प्रस्तुत प्रबंधाची संदर्भ साधने मिळवून दिल्याबद्दल करवीर वाचनालयातील कार्यकारी मंडळ व कोल्हापूर पुराभिलेखागारातील अधिकारी वर्ग यांची देखील मी अत्यंत आभारी आहे. याशिवाय माझ्यासाठी आपला मौल्यवान वेळ देणारे देवदासी मुक्ती संघटनेचे अध्यक्ष व कार्यकर्ते प्रा.विठ्ठल बन्ने,डॉ.अच्युत माने,बापू मेस्त्री,कै.डॉ.आनंद वास्कर,कै.श्रीमती सलमा शिराळकर व सौ.साधना झाडबुके यांचे देखील मला पूर्ण सहकार्य मिळाल्याने त्यांची देखील मी मन:पूर्वक आभार मानते.

प्रबंध पूर्ण करताना वरचेवर अत्यंत तळमळीने चौकशी करणारे परमपूज्य आई-वडिल समान माझे सासू-सासरे, माझी आई आणि सर्वात महत्वाचे म्हणजे माझे पती यांनीदेखील मला मोलाची मदत केली. त्यांच्याही ऋणामध्ये राहणे मी पसंद करते. शिवाय माझ्या लहान मुलानेदेखील मला प्रबंध लिहण्यासाठी खूप निवांतपणा दिला. त्याचे ही मी कौतुक करते. तसेच मला वेळोवेळी मदत करणारे माझे सहकारी वैशाली कांबळे, रामचंद्र कुंभार, कृष्णा पाटील, सिकंदर सिध्दनाळे व माझ्यावर कन्या प्रेम करणारे माझे जवळचे नातेवाईक श्री. डी.एस. चव्हाण (Dy. C.I.O.S.I.B. Mumbai'), डॉ. विनायक रा. पोळ (M.B.B.S., Mumbai) यांचे देखील मी आभार मानून त्यांच्या ऋणनिर्देश करणे ही माझी मानसिक गरज समजते. तसेच या विषयाच्या संबंधित असलेल्या सर्व आदरणीय गुरुचेही मी शत:शा आभारी आहे.

याशिवाय प्रबंधाची संगणकीय प्रती अल्पावधीत सुबकपणे पूर्ण करुन दिल्याबद्दल कु.जयश्री माने, ओंकार बोंगाळे यांची देखील मी आभारी आहे.

दिनांक : 19 / 5 / 2006

स्थळ : कोल्हापूर

वंदना दत्तात्रय व्हटकर

BARR. BAL... KHARDEKAR LIBRA...
SHIVAJI ...SITY, KOLHAPUR

अनुक्रमणिका

प्रकरण	शीर्षक	पृष्ठ क्रमांक
	Declaration	
	Certificate	
	ऋणनिर्देश	
पहिले	प्रास्ताविक	१ ते १२
दुसरे	देवदासी प्रथा, उगम आणि पूर्वतिहास	१३ ते ४४
तिसरे	देवदासी प्रथेचे स्वरुप	४५ ते ७०
चौथे	देवदासी प्रथेविरुध्द स्वातंत्र्यपूर्व काळात झालेले प्रयत्न	७१ ते १००
पाचवे	देवदासी प्रथेविरुध्द स्वातंत्र्योत्तर काळात झालेले प्रयत्न	१०१ ते १३२
सहावे	उपसंहार	१३३ ते १५०
	संदर्भ ग्रंथ यादी	१५१ ते १५३
	परिशिष्ट	१५३ ते १६२